

KARELIA-AMMATTIKORKEAKOULU
Terveystenhoitajakoulutus

Anniina Lintu
Minna Penttinen
Marjo Vaittinen

ILOMANTSIN TARJOAMAT HYVINVOINTIPALVELUT
LAPSIPERHEILLE

Opinnäytetyö
Maaliskuu 2020

KEHITTÄMISTYÖ
Maaliskuu 2020
Terveydenhoitajakoulutus

Tikkarinne 9
80200 JOENSUU
+358 13 260 600 (vaihde)

Tekijä(t)

Anniina Lintu, Minna Penttinen ja Marjo Vaittinen

Nimeke

Ilomantsin tarjoamat hyvinvointipalvelut lapsiperheille

Toimeksiantaja

Mannerheimin Lastensuojeluliitto, Ilomantsin paikallisyhdistys ry

Tiivistelmä

Tutkimusten mukaan lapsiperheet kokevat niille tarjottavien palveluiden olevan pirstaleisia ja hankalasti saatavia. Perheet kokevat saavansa liian vähän tukea arjen haasteellisiin tilanteisiin. Perheen tilanteen hahmottaminen vaatii terveydenhoitajalta herkkyyttä tunnistaa arjen haasteet. Terveydenhoitajan työssä korostuvat puheeksi otto, ennaltaehkäisevän työn näkökulma ja varhaisen tuen merkitys.

Kehittämistyön tarkoituksena on ilomantsilaisten lapsiperheiden kasvun ja kehityksen sekä terveyden ja hyvinvoinnin tukeminen. Työn tavoitteena on lisätä vanhempien, terveydenhuollon palveluja tarjoavien toimijoiden sekä kolmannen sektorin tietoutta Ilomantsin hyvinvointipalveluista. Kehittämistyön tehtävänä oli tuottaa sähköinen palvelukartta Ilomantsin alle kouluikäisten lasten perheiden hyvinvointipalveluista.

Sähköistä palvelukarttaa voidaan hyödyntää monella eri tavalla. Palvelukartta kokoaa kaikki sektorit lähemmäs perheitä sekä perheiden kanssa toimivia tahoja. Lapsiperheiden näkökulmasta palvelukartta toimii tiedonvälittäjänä olemassa olevista hyvinvointipalveluista ja tarjoaa mahdollisuuden vertaistukeen. Terveydenhoitajan näkökulmasta palvelukartta toimii puheeksi ottamisen ja palvelutarpeen arvioinnin apuvälineenä. Saadun palautteen perusteella tuotettu sähköinen palvelukartta kokoaa kunnan hyvinvointipalvelut kattavasti yhteen monien tahojen hyödynnettäväksi. Jatkokehittämisideana voidaan tuottaa sähköinen palvelukartta esimerkiksi kouluikäisten lasten ja perheiden tueksi.

Kieli

suomi

Sivuja 31

Liitteet 2

Liitesivumäärä 4

Asiasanat

lapsiperheet, terveydenhoitaja, palvelutarve, palvelukartta, vertaistuki, varhainen tuki

DEVELOPMENT ASSIGNMENT
March 2020
Degree Programme in
Public Health Nursing

Tikkarinne 9
FI-80200 JOENSUU
FINLAND
Tel. + 358 13 260 600

Authors

Anniina Lintu, Minna Penttinen and Marjo Vaittinen

Title

Welfare Services Provided by Ilomantsi for Families with Children

Commissioned by

The Mannerheim League for Child Welfare, Ilomantsi Local Association

Abstract

According to researches, families with children think that services are fragmented and difficult to access. Families think that they cannot get enough support to cope with challenging situations in their daily life. To understand the family situations, public health nurses need sensitivity to recognize everyday challenges. In their work, bringing up issues, the perspective of preventive work and the significance of early support are emphasised.

The purpose of this development assignment was to support the growth and development of children and health and well-being of families with children in Ilomantsi. The aim of this assignment was to increase knowledge of available welfare services in Ilomantsi and inform families with children, providers of healthcare services and third sector actors of these services. The task was to produce an online service map for families with children of the welfare services available in Ilomantsi.

There are many ways to take advantage of the online service map. It brings closer all the sectors that act with families. From the perspective of families with children, the service map provides information on the available welfare services. From the perspective of public health nurses, the service map is a tool that can be used to bring up issues and evaluate the service needs. According to the feedback, the online service map comprises the available welfare services and places them at the disposal of many organizations. A further development idea is to produce, for example, an online service map to support school-age children and their families.

Language

Finnish

Pages 31

Appendices 2

Pages of Appendices 4

Keywords

Families with Children, Public Health Nurse, Service needs, Service Map, Peer Support, Early Support

Sisältö

1	Johdanto.....	5
2	Mannerheimin lastensuojeluliitto	6
2.1	Mannerheimin Lastensuojeluliiton historiaa	7
2.2	Mannerheimin lastensuojeluliiton tarjoamat palvelut terveydenhoitajalle.....	8
3	Lapsiperheiden hyvinvointipalvelut	9
3.1	Lapsiperheiden tarpeenmukaiset hyvinvointipalvelut	9
3.2	Vertaistuen merkitys lapsiperheiden hyvinvoinnille	11
3.3	Lapsiperheiden tarpeenmukaiset hyvinvointipalvelut terveydenhoitajan näkökulmasta	13
4	Sähköinen palvelukartta.....	15
4.1	Toimiva palvelukartta	15
4.2	Palvelukartan hyödyntäminen terveydenhoitajan työssä.....	16
5	Kehittämistyön tarkoitus, tavoite ja tehtävä	17
6	Kehittämistyön tuotoksen toteutus	18
6.1	Toiminnallinen kehittäminen.....	18
6.2	Toimeksiantaja	19
6.3	Kehittämistyön suunnittelu	19
6.4	Kehittämistyön toteutus	20
6.5	Kehittämistyön tuotoksen arviointi ja palaute	21
7	Pohdinta	23
7.1	Tuotoksen tarkastelu	23
7.2	Kehittämistyön luotettavuus ja eettisyys.....	24
7.3	Oman oppimisen arviointi	26
7.4	Kehittämistyön tuotoksen jalkauttaminen ja jatkokehittäminen	28
	Lähteet	29

Liitteet

Liite 1	Palvelukartta
Liite 2	Palautelomake

1 Johdanto

Lapsiperheiden vanhemmat kokevat pääsääntöisesti saavansa hyvin tukea oman lapsensa kasvuun ja kehitykseen. Perheen muuttuviin tilanteisiin sekä vanhemmuuden tukemiseen sitä vastoin apua saadaan harvemmin. Erityisesti perheet, joissa tarvitaan yleisten palvelujen lisäksi erityistä tukea sekä kohdennettuja palveluja, jäävät vaille tarpeellista tukea. Tarvittavien palvelujen ulkopuolelle jäävistä perheistä osalla on suuria haasteita elämässään. Vaikeudet vaikuttavat kykyyn tunnistaa tuen tarpeita ja hakeutua tarvittavien palvelujen äärelle. Palveluihin hakeutumattomuuden syynä voi olla myös pelko mahdollisista lastensuojelutoimista. (Halme & Perälä 2014, 225; STM 2011, 29.)

Vanhempien omaehtoista palveluihin hakeutumista voidaan tukea antamalla avoimesti tietoa tilanteista, joissa apua on hyvä hakea. Tarjoamalla tietoa olemassa olevista palveluista sekä tukimahdollisuuksista, vahvistamalla perheiden osallisuutta palvelujen tarpeen arvioinnissa ja kehittämisessä voidaan perheitä tukea paremmin heidän tarpeidensa mukaan. Erityisesti maahanmuuttajaperheet sekä nuoret eivät välttämättä osaa hakeutua tarpeen mukaisten palvelujen äärelle tiedon puutteesta johtuen (STM 2011, 29). Tämä vaatii terveydenhuollon ammattihenkilöiltä taitoa tunnistaa perheiden varhaisia tuen tarpeita. Perheiden tukemisen tulee perustua näyttöön, jota työntekijä yhdistää yksilöllisesti kokemuksensa ja ammattitaitonsa avulla. Tavoitteena on kehittää kuntatasolla toimintatapoja, joiden tiedetään tukevan lasten ja nuorten kasvua sekä kehitystä, koko perheen voimavaroja, hyvinvointia ja terveyttä. (Halme & Perälä 2014, 225; Perälä, Halme & Nykänen 2012, 32.)

Tämän toiminnallisen kehittämistyön tarkoituksena on edistää ilomantsilaisten lapsiperheiden kasvua ja kehitystä sekä terveyttä ja hyvinvointia. Työn tavoitteena on lisätä vanhempien, terveydenhuollon palveluja tarjoavien sekä kolmannen sektorin toimijoiden tietoutta Ilomantsin palveluista. Kehittämistyön tehtävänä oli tuottaa sähköinen palvelukartta Ilomantsin alle kouluikäisten lasten perheille suunnatuista hyvinvointipalveluista. Kehittämistyön tuotoksen avulla eri toimijat voivat tutustua Ilomantsin tarjoamiin palveluihin sekä hyödyntää palve-

lukarttaa tarpeen mukaan eri tavoin. Työn toimeksiantajana toimii Mannerheimin Lastensuojeluliiton Ilomantsin paikallisyhdistys ry. Paikallisyhdistyksen tarkoituksena on jalkauttaa tuotos myös muiden toimijoiden hyödynnettäväksi. Yhdistykselle luovutetaan tuotoksen päivitysoikeus.

2 Mannerheimin lastensuojeluliitto

Mannerheimin lastensuojeluliitto on kansalaisjärjestö, jonka tavoitteena on edistää lasten, nuorten ja perheiden hyvinvointia. MLL toimii arjen asiantuntijana, vapaaehtoistyön tarjoajana, arjen tuen kehittäjänä sekä yhteiskunnallisena vaikuttajana. MLL:n tarkoituksena on kehittää kumppaniorganisaatioiden kanssa yhteistyössä lapsiystävällistä yhteiskuntaa. Kehittämistä ja toimintaa ohjaa ja tukee YK:n lapsen oikeuksien sopimus. Lapsiystävällisessä yhteiskunnassa lapsia ja lapsuutta arvostetaan, jolloin myös kaikki kantavat vastuun lasten hyvinvoinnista. (MLL 2018)

Vuonna 2019 Mannerheimin Lastensuojeluliitto koostuu keskusjärjestöstä, kymmenestä piirijärjestöstä ja 548 paikallisyhdistyksestä. Jäseniä näissä paikallisyhdistyksissä oli vuoden 2017 lopussa 86 183. Liiton ylin päättävä elin on liittokokous, joka kokoontuu kolmen vuoden välein. Liittokokouksen tehtävänä on linjata liiton toimintaa toimintasuunnitelman avulla. (MLL 2018)

Mannerheimin Lastensuojeluliiton Ilomantsin paikallisyhdistys on perustettu kesäkuussa 1925. Yhdistyksen tarkoituksena on edistää ilomantsilaisten lapsiperheiden hyvinvointia. Yhdistys järjestää yhteistyössä eri tahojen kanssa erilaisia tapahtumia lasten ja lapsiperheiden tueksi. Viikoittain yhdistys järjestää lapsille liikunnallista Terhokerhoa Ilomantsin liikuntahallilla. (MLL Ilomantsin paikallisyhdistys ry 2019)

2.1 Mannerheimin Lastensuojeluliiton historiaa

Työn määränpäänä olkoon, että jok' ainoa Suomen lapsi äidinkohdusta lähtien ja kautta koko kasvinaikansa saa oikeutetun osansa siitä hellyydestä ja huolenpidosta, joka yksinään voi laskea pohjan nuorten kehitykselle hyviksi ja hyödyllisiksi kansalaisiksi. (MLL 2017a)

Näillä sanoilla kenraali Mannerheim kutsui vuonna 1920 kansalaisia mukaan työhön lasten olojen parantamiseksi. Työ lasten olojen parantamiseksi aloitettiin vaikeissa oloissa, uskoen kuitenkin kansalaisten yhteistyöhön, valistukseen ja lisääntyvän tiedon voimaan. (MLL 2017a)

Marsalkka Mannerheimin sisarta, sairaanhoitaja Sophie Mannerheimiä kosketti erityisesti yksinäisten äitien vaikeutuneet olosuhteet. Vuonna 1917 Sophie perusti yhdistyksen auttamaan äitejä ja heidän lapsiaan. Ruotsista saadulla avustusrahalla Sophie Mannerheim osti kiinteistön Helsingistä, jossa äitien turvakoti aloitti toiminnan vuonna 1918. Maaliskuussa 1918 Sophie Mannerheim kokosi työryhmän, jonka tarkoituksena oli pohtia maan lastensuojeluongelmia. Ryhmän kantavana voimana toimi kouluneuvos Erik Mandelin. Mandelin oli jo aiemmin syksyllä 1919 tehnyt lastensuojeluohjelman, jossa hän painotti ennaltaehkäisevää työtä. Sophie Mannerheim ja Erik Mandelin esittelivät työryhmänsä suunnitelman kenraali Carl Gustaf Mannerheimille. Suunnitelma oli hyvin laaja. Sen sisältöön kuului muun muassa neuvolaverkoston luominen ja erilaisten laitosten perustaminen. Yhtenä merkittävä askeleena liiton perustamiselle voidaan pitää lastentautiopin asiantuntijan, dosentti Arvo Ylppön mukaantuloa. (MLL 2017a)

Syyskuussa 1920 nämä neljä istuivat kenraali Mannerheimin kotona keskustelemassa maan lastenhoidon tilanteesta. Päädyttiin perustamaan kansalaisjärjestö, johon kaikki voisivat kuulua. Mannerheimin Lastensuojeluliitto perustettiin lokakuussa 1920. Mandelin ja Ylppö olivat jo etukäteen valmisteelleet järjestölle ohjelman. Sen lähtökohtana oli, että kaikkia lapsia oli hoidettava hyvin ja että kaikilla lapsilla oli oikeus asiantuntevaan hooltoon. Mannerheimin Lastensuojeluliiton muodostivat keskusjärjestö ja paikallisosastot. Paikallisosastot olivat itsenäisiä rekisteröityjä yhdistyksiä. Keskusjärjestö ja paikallisosastot sitoutuivat toimimaan liiton ohjelman mukaisesti. Liiton tehtäväksi kirjattiin kaikki lastensuojelutyö, mikä ei lain mukaan kuulunut valtiolle tai kunnalle. (MLL 2017a)

2.2 Mannerheimin lastensuojeluliiton tarjoamat palvelut terveydenhoitajalle

MLL tarjoaa neuvoloiden terveydenhoitajille erilaisia aineistoja, joita voi halutesaan ladata ja/tai tulostaa ammatilliseen käyttöön sekä annettavaksi asiakkaalle. Aihealueina ovat lapsiperheen mediakasvatus, nettineuvola, odottava perhe sekä lapsen kasvu ja kehitys eri ikäkausina. Nämä antavat neuvolatyöntekijälle välineitä asioiden puheeksi ottoon, ohjausaineistoa tulevien vanhempien parissa työskenteleville sekä tietoa lapsien yleisistä kasvun ja kehityksen virstanpylväistä. (MLL 2017b)

Neuvola lapsiperheen mediakasvatuksen tukena - oppaan tarkoituksena on saada neuvolatyöntekijä, terveydenhoitaja pohtimaan median merkitystä ja vaikutuksia lapsen kasvatukseen ja elintapoihin (MLL 2015, 4). Media on nykyään väistämätön asia lasten kasvuympäristössä ja vaatii näin ollen asiaan kuuluvalla vakavuudella asian esiin nostoa ja keskustelua myös terveydenhoitajan puolelta. Nettineuvola-opas antaa toimintatapaohjeita ja työvälineitä terveydenhoitajalle oman nettineuvolan toteutukseen. Opas toimii työntekijän henkilökohtaisena kannustimena ja oman kehittymisen ohjenuorana. (MLL 2013a, 4). Nettineuvola vastaa nykyisten lapsiperheiden tarpeisiin ja tiedonhakumenetelmiin hyvin.

Varhaisen vuorovaikutuksen on nähty olevan eduksi sekä vauvalle että vanhemmille. Sen pohja luodaan jo odotusaikana. Lapsi tarvitsee kasvaakseen ja kehittyäkseen vuorovaikutusta. Vuorovaikutus on vastavuoroista ja se muuttaa olomuotoaan jatkuvasti (MLL 2013b, 4). Mitä vauva mieltii? -opas antaa pohdittavaksi myönteisiä mielikuvia ja kysymyksiä, jotka nähdään hyvänä keskustelunapuna ja -tapana terveydenhoitajan vastaanotolla. (MLL 2016, 10 - 11.)

Eri ikäkausina lapsi kehittyy omaan yksilölliseen tahtiinsa, iän tuomien muutosten myötä hyvin moninaisesti ja vaatien vanhemmilta kasvatuksellisia rajoja (MLL 2013c, 4). Näistä ikäkausien tuomista muutoksista ja viitteellisistä odotuksista vanhemmat tarvitsevat tietoa terveydenhoitajan avustuksella yksinkertaisesti ja selkeästi. Lapsen kasvun ja kehityksen ikäkausi -oppaita voidaan hyödyntää terveydenhoitajan työn tukena.

3 Lapsiperheiden hyvinvointipalvelut

Lapsen kasvatuksen sekä terveyden ja hyvinvoinnin edistämisen vastuu on lapsen vanhemmilla. Perheen tarpeiden mukaan he saavat tukea palveluista, joiden järjestämisvastuu on kunnilla. Tarpeenmukaisia palveluita voidaan tuottaa myös yhteistoiminnassa muiden kuntien kanssa tai hankkia niitä muilta palvelujen tuottajilta, kuten yksityisiltä ja kolmannen sektorin toimijoilta. (Kuntalaki 2015; Perälä, Salonen, Halme & Nykänen 2011, 17.)

Palvelujen tuottamisen tarkoituksena on saavuttaa tuen tarpeessa olevat perheet mahdollisimman varhain sekä ajoittaa tuki heille oikea-aikaisesti. Tavoitteena on tarjota terveyttä ja hyvinvointia edistäviä sekä ongelmia ennaltaehkäiseviä ja korjaavia palveluja. Palvelujen tulee olla perheiden arkea ja yhteisöllisyyttä vahvistavia laajoja tai kohdennettuja palveluja. Yhteinen nimittäjä kaikille palveluja tarjoaville toimijoille on se, että niiden tuottamien palvelujen tulee tukea lapsen suotuisa kasvu ja kehitys, voimavarojen vahvistuminen sekä terveys ja hyvinvointi. (Kuntalaki 2015; Perälä, Salonen, Halme & Nykänen 2011, 17.)

3.1 Lapsiperheiden tarpeenmukaiset hyvinvointipalvelut

Perälän, Salosen, Halmeen ja Nykäsen (2011, 18) mukaan perheet kokevat, etteivät monien palveluja järjestävien tahojen tarjoamat palvelut hahmotu heille kokonaisuutena. Asiakaslähtöisten palvelujen kehittäminen vaatii järjestäjiltä tietoa palvelujen tarpeesta sekä palautteen keräämistä palveluja käyttäviltä asiakailta. Palautteen on hyvä sisältää koko perheen näkökulma.

Lapsiperheiden huolet painottuvat pitkälti lapsen kasvun ja kehityksen sekä vanhempana toimimisen alueille. Näillä huolilla on vahva yhteys siihen, kuinka palveluja yleisesti saadaan ja perhettä tuetaan. Mitä enemmän perheellä on huolia, sitä riittämättömämmäksi palvelut ja niiden tarjoama tuki koetaan. Osa perheen tarvitsemista palveluista voivat olla sellaisia, joiden tarjoamiseen julki-

set palvelut eivät pysty riittävästi vastaamaan. Hyvin usein lapsiperheiden palveluja ei suunnitella toimiviksi, yhtenäisiksi kokonaisuuksiksi eikä niiden johtaminenkaan ole yhteen sovitettua. Yhteensopivien toimintamallien kehittäminen jää resurssien puutteesta vaillinaiseksi. Tämä aiheuttaa sen, että toiminnot jatkuvat kuten ennenkin ja tarvittavaa muutosta ei saada aikaiseksi. Vanhojen, toimimattomien toimintatapojen jatkuminen johtaa palvelujen heikentymiseen ja säästötoimenpiteisiin. (Perälä, Halme & Kanste 2014, 237; Mäkelä 2013, 20 - 21.) Perheet hyötyvät eniten, kun palvelut yhdistetään joustavaksi kokonaisuudeksi. Näin ollen haasteiden tunnistaminen helpottuu, kun moniammatilliset palvelut ovat hyvin organisoidut ja helposti saatavilla kaikkien hyödynnettäviksi. (Hotus 2015)

Perhekeskeisiä palveluja tulee kehittää aktiivisesti, jolloin perhekeskeisyyden näkökulma vastaa paremmin vanhempien tarpeisiin, parantaa perheen voimavaroja sekä edistää hyvinvointia. Stressaavassa elämäntilanteissa vanhempien kyky vastata lasten tarpeisiin voi heikentyä oleellisesti. Vanhemmilla voi olla haasteita oman käyttäytymisen ja kasvatustapojen arvioinnissa. Vanhemmat eivät välttämättä tunnista kuinka heidän käytös vaikuttaa lapseen. (King, Williams & Goldberg 2016, 344; Hotus 2015) Muuttuvat tilanteet voivat pahimmillaan vaikuttaa lasten kaltoinkohtelun lisääntymiseen. Lasten kaltoinkohteluun liittyvän hoitosuosituksen mukaan lapsiin liittyvää kaltoinkohtelua ei pystytä tunnistamaan ja ennaltaehkäisemään riittävän tehokkaasti. Terveystieteiden ammattilaiset tunnistavat periaatteessa erilaiset kaltoinkohtelun ilmiöt, mutta käytännön toimet puuttumiseen ovat vasta kehityksessä. Tunnistamista ja puuttumista estävät edelleen aiheen herkkyyks ja tunnistamisen hankaluus, perheen yksityisyys, puheeksi ottamisen haasteet, moniammatillisen yhteistyön vajavuus sekä puutteellinen koulutus. (Hotus 2015)

Perheille tulee tarjota näyttöön perustuvaa ajankohtaista tietoa, erilaisia tukiryhmiä tai vertaistukea sekä erilaisia psykososiaalisia palveluja. Lapsiperheiden näkökulmasta katsoen yhdistettyjen palvelujen käyttöönotto on merkityksellinen tapa täyttää ja tukea kaikkien perheenjäsenten tarpeita. Lapsi- ja perhepalvelujen uudistuksen tavoitteena on tuoda lapsiperheiden tarvitsemat palvelut lähelle perheiden arkea. Nämä perhekeskukset nivovat lapsiperheiden

palvelut kokonaisuudeksi, jotka tarjoavat palveluja kaikenikäisille lapsille ja heidän vanhemmilleen. Perhekeskus tarjoaa moniammatillista apua sekä tukea perhekeskeisesti. Keskus tarjoaa julkisen sektorin toimijoiden tarjoamien palvelujen lisäksi eri järjestöjen sekä seurakuntien palveluja. Perhekeskuksessa on mahdollisuus myös vertaistuen toteuttamiseen avoimissa kohtaamispaikoissa. (King, Williams & Goldberg 2016, 344; STM 2019)

3.2 Vertaistuen merkitys lapsiperheiden hyvinvoinnille

Vertaistukitoimintaa alettiin ensimmäisiä kertaa miettiä ja kehittää 1800-luvun Englannissa. Siellä oma-apuun tutustuneet kirjoittajat pohtivat vertaistukea käsitteenä. Tärkeimpänä lähtökohtana he pitivät auttajan ja autettavan tasavertaisuutta. 1930-luvulle mentäessä perustettiin useita vertaistukiryhmiä. Suomeen ajatus vertaistukiryhmistä rantautui 1940-luvulla. Vuonna 1948 Suomeen perustettiin ensimmäinen vertaistukiryhmä. Vertaistukiryhmien myönteinen vaikutus huomattiin ja ne vakiintuivat Suomessa toimintamuodoksi sosiaali- ja terveysalalla 1990-luvun puolivälissä. (Hulmi 2004, 21 - 23; Hyväri 2005, 24.)

Vertaistuki on samankaltaisessa elämäntilanteessa olevien ihmisten toimintaa. Sen keskeinen tarkoitus on, että samoja asioita kokeneet ihmiset jakavat yhdessä tuntemuksiaan sekä kokemuksiaan ja saavat näin tukea toisiltaan. Vertaistukitoiminta on vapaaehtoista. Siihen osallistuvat toimivat yleensä sekä tukijoina että tuettavina. (STM 2004, 80 - 92.) Vertaistuella tarkoitetaan kokemustietoon perustuvaa apua ja tukea. Sen tärkeimmät elementit ovat kertominen ja kuunteleminen. Vertaistuen tärkein merkitys on, että kertojalla ja kuulijalla on samanlainen kokemus. Yhteinen kokemus puolestaan helpottaa toisen tarinan ymmärtämisestä. Kokemusten jakaminen tuo ihmisille ymmärrykseksi tulemisen tunteen. (Terveyskylä 2019)

Mikkosen (2009, 32, 148, 179) tutkimukseen osallistuneet pitivät vertaistukea julkisiin palveluihin ja harrastustoimintaan rinnastettavana toimintana. Tutkimukseen osallistuneet olivat sitä mieltä, että vertaistukea ei voi korvata muulla vastaavan kaltaisella toiminnalla. Vertaistuen avulla voidaan jakaa tietoa myös

muista palveluista ja niiden hakemisesta. Vertaistuellalla voi olla myös negatiivinen kääntöpuoli. Erityisesti virtuaalimaailmassa tapahtuva vertaistuki ja tiedon jakaminen voi aiheuttaa vahingollisia vaikutuksia. Epätarkka ja puutteellinen informaatio, testaamattomien hoitojen antaminen ja epätoivottujen suhteiden syntyminen linkittyy vahvasti virtuaalivertaistukeen. Vahingollisten vaikutusten ehkäiseminen ja minimoiminen vaatii vertaistuen vastaanottajalta harkintakykyä ja kriittisyyttä.

Vanhemmiksi tulo ja perheeksi kasvaminen on ihmisen elämän yksi merkittävimmistä tapahtumista. Kokemusten jakaminen vastaavassa tilanteessa olevien perheiden kanssa on merkittävä voimanlähde vanhemmille. Lastenneuvolassa terveydenhoitajan on tärkeää keskustella vanhempana jaksamisen keinoista ja rohkaista tarvittavien palveluiden ja tukien hankkimiseen. (Tukiliitto 2017) STM:n (2018, 12) selvityksen mukaan perheet toivovat enemmän perhepalveluja järjestävien toimijoiden toteuttamia vertaisryhmiä, joiden vetovastuu on terveydenhuollon ammattilaisilla. Matalan kynnyksen vertaisryhmien avulla perheet saisivat tukea vanhemmuuteen jo ennen kuin ongelmia perheen sisällä alkaa esiintyä.

Hung & Zhoun (2017, 2648 - 2649) mukaan vertaisverkostoilla on merkittävä vaikutus positiivisten muutosten tekemiseen erityisesti alhaisten tulojen perheissä sekä perheissä, joiden lapsilla on oppimisvaikeuksia tai tunteidensäätelyn ja käyttäytymisen pulmia. Tutkimuksen mukaan vertaistuen ja vertaisverkostojen avulla saatiin positiivisia vaikutuksia sosiaalisen tuen ja psyykkisen hyvinvoinnin parantamiseksi sekä vanhemmuuden roolin tunnistamiseksi. Tästä näkökulmasta katsoen vertaistuen avulla voidaan tunnistaa yksilöiden yhteiset kokemukset ja ajatukset, jolloin voidaan luoda henkilökohtainen yhteys käsiteltävän asian ympärille. Yhteyden avulla yksilöt voivat jakaa ja saada tietoa sekä auttaa toinen toisiansa.

Erilaisten vertaisverkostojen kehittämisen ja toteuttamisen avulla voidaan arjen keskellä kamppailevia perheitä tukea paremmin. Hungin ja Zhoun mukaan vertaisverkostojen antama tuki olisi suurempi kuin yksilöllisen vertaisohjaajan antamaan tuki. Vertaisverkostojen kehittäminen mahdollistaisi paremmin myös

terveydenhuollon ammattilaisten osallisuuden perheiden tukemiseen. Vertaisohjattujen palvelujen kehittäminen vaatii kuitenkin terveydenhuollon ammattilaisilta oman asiantuntijuuden tarkastelua sekä vertaisohjaajien kokemusasiantuntijuuden tiedostamista sekä hyväksymistä. (Hung & Zhou 2017, 2649.)

3.3 Lapsiperheiden tarpeenmukaiset hyvinvointipalvelut terveydenhoitajan näkökulmasta

Terveydenhoitajan työn näkökulmasta haasteellista on tunnistaa perheet, joilla huolen aiheita on runsaasti. Perheen palvelujen tarpeen kartoittamisen aikana on hyvä huomioida myös huolien ylisukupolvisuus. Perheen kokemien haasteiden ja mahdollisten ongelmien tunnistaminen ja ymmärtäminen vaatii niiden selvittämistä yli sukupolvirajojen. Näin ollen on mahdollista tunnistaa ja katkaista vanhemman omasta menneisyydestä kumpuavien toimintatapojen, asenteiden ja uskomusten kierre. (Perälä ym. 2011, 76.)

Erityisen haasteen perheen varhaisen tuen havaitsemiselle sekä oikea-aikaisten palvelujen järjestämiselle aiheuttaa se, että kohtaaminen esim. terveydenhuollon ammattilaisen kanssa rajoittuu yhteen tai muutamaankertaan vuodessa. Tästä syystä on merkityksellistä kiinnittää huomio hyvään, vastavuoroiseen yhteistyöhön ja luottamuksen rakentamiseen jokaisessa palvelutilanteessa. Hyvin toimiva yhteistyö eri toimijoiden kanssa tukee työntekijöiden hyvinvointia, parantaa tarjottavien palvelujen laatua sekä vähentää työssä kuormittumista (Martinussen, Kaiser, Adolfsen, Patras & Richardsen 2017, 494). Vanhempien kokemat myönteiset kokemukset helpottavat puheeksi ottamista ja ovat tärkeä osa ennaltaehkäisevää terveydenedistämistyötä. (Perälä ym. 2011, 77 - 78.)

Kaste - ohjelma toimi sosiaali- ja terveysministeriön pääohjelmana vuosina 2012 - 2015. Ohjelman tavoitteena oli hyvinvointi- ja terveyserojen kaventuminen sekä sosiaali- ja terveydenhuollon rakenteiden ja palveluiden asiakaslähtöinen järjestäminen. (STM 2016, 6.) Kaste-ohjelman tavoitteeksi asetettiin kolme periaatetta. Ensimmäisenä periaatteena oli saada eri sektorien tuottamat

palvelut yhtenäisen kehittämisen piiriin, jolloin johtaminen ja asiakastyö sovite-
taan lapsi-, nuori- ja perhelähtöisesti. Toisena periaatteena palvelujen järjestä-
minen toteutetaan niissä kehitysympäristöissä, joissa lapset ja nuoret viettävät
aikaansa. Samalla tuetaan niitä aikuisia, jotka vaikuttavat oleellisesti lapsen tai
nuoren arjen sujumiseen. Kolmas periaate kehittäisi erityistason palvelujen
suuntaamista tukemaan peruspalveluja. Erityisesti lapsen tai nuoren kehitysym-
päristössä tapahtuva työ tuottaa tuloksia kun se toteutetaan tutussa ympäris-
tössä tuttujen ihmisten kanssa. Silloin jokainen aikuinen on vastuussa suotuisan
kehityksen toteutumisesta. (Mäkelä 2013, 19 - 20.)

Halmeen, Vuorisalmen & Perälän (2014, 96) mukaan lapsen kasvuun ja kehi-
tykseen liittyvien huolien tunnistamisen ja tarpeen mukaisen avun tarjoamisen
vanhemmat kokevat suurimmalta osaltaan riittäväksi terveydenhuollon ammatti-
laisen taholta. Lapseen liittyvien huolien puheeksi otto on terveydenhuoltoalan
ammattilaiselle helpompaa kuin vanhempana toimimisen huolien puheeksi ot-
taminen. Vanhemmat kokivat, etteivät he saa riittävästi ammattilaisilta apua
vanhempana toimimiseen, yksinäisyyteen, parisuhdeongelmiin, lähisuhdeväki-
valtaan sekä päihde- ja mielenterveysongelmiin.

Terveydenhuollon ammattilaisen ammatillisen kehittymisen, lapsiperheiden tu-
kemisen ja varhaisen tuen tarpeen määrittelyn kehittämiseksi tarvitaan valmiuk-
sia, joiden kehittämiseen terveydenhuollon ammattilainen tarvitsee koulutusta,
ohjausta ja tukea. Terveydenhoitajille suoritetun kyselyn perusteella he tuntevat
omaan työhön liittyvät suositukset ja pyrkivät noudattamaan niitä. Puutteita on
eniten moniammatillisen yhteistyön toteuttamisessa sekä sen johtamisessa.
Toimivan moniammatillisen yhteistyön, tarpeenmukaisten kotikäyntien lisäämi-
sen ja riittävän koulutuksen avulla voidaan parantaa perheiden tilanteen tunnis-
tamista ja kohdentaa tarvittavia toimenpiteitä yksilöllisesti. (Pelkonen & Löth-
man-Kilpeläinen 2000, 30; Hotus 2015)

Tärkeää on selvittää työssä kuormittumisen aste ja tarjota asianmukaisia re-
sursseja työskentelyn tueksi, jolloin selviytyminen työstä helpottuu ja työmoti-
vaatio paranee (Martinussen ym. 2017, 494). Tärkeimpiä kehittämisalueita ovat
tarpeenmäärittelytaidot, vuorovaikutustaidot sekä erilaiset auttamisen ja tervey-

den edistämisen menetelmät. Terveystoimijan ammatillinen kasvu ja kehitys, koulutustarpeiden tunnistaminen ja koulutukseen hakeutuminen vaatii jatkuvaa kiinnostusta ja myönteistä asennetta omaa ammatillista kehittymistä kohtaan. (Pelkonen ym. 2000, 30.)

4 Sähköinen palvelukartta

Lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelman (LAPE) tavoitteena oli yhdistää perhepalvelut yhteen sähköiseen muotoon lapsi- ja perhelähtöisesti. Nykyisin kunnat, kuntayhtymät ja maakunnat tuottavat palveluita hyvin hajanaisesti ja organisaatiolähtöisesti. Toimivat ja ajantasaiset sähköiset palvelut kuuluvat oleellisesti nykyaikaisiin, ennaltaehkäiseviin palveluihin. (STM 2018, 10.)

Usein tarvittavaa tietoa joudutaan etsimään useiden sivustojen kautta ja jokainen palveluja tuottava toimija käyttää haluamaansa informointikanavaa ja -keinoa. Nämä seikat hankaloittavat palvelujen kartoittamista kootusti. Yleinen tavoite tuotetuilla palveluilla kuitenkin on lapsiperheiden terveyden ja hyvinvoinnin lisääminen, omahoidon tukeminen ja tiedon välittäminen tasa-arvoisesti. (STM 2018, 10.)

4.1 Toimiva palvelukartta

Lapsiperheille suunnatun sähköisen palvelukartan tarkoitus on koota alueelliset palvelut helposti saavutettavaan muotoon sekä tarjota selkeästi ja ymmärrettävästi tietoa ja ohjausta. Tavoitteellisin ja tarkoituksenmukaisin toteutustapa on sovittaa yhteen mahdollisimman kattavasti mm. julkiset palvelut, järjestöt, seurakunnat, uskonnolliset yhteisöt sekä yksityiset ja vapaaehtoiset toimijat. (STM 2018, 10 - 11.)

Maakunnissa kehitetään osana maakunta- ja soteuudistusta sote-tietojärjestelmäkokonaisuutta, jossa määritetään myös sähköisten palveluiden

toimintamalli. Malli mahdollistaa asiakkaille yhtenäisen käyttökokemuksen. Ke­väällä 2017 Sosiaali- ja terveysministeriön LAPE-verkkokyselyn tuloksista las­ten ja perheiden palvelujen sähköisistä palveluista selviää, että asiakkaat ha­luavat sähköisten palveluiden sisältöjen, käytettävyyden ja käyttölaajuuden paranevan. Samaisessa kyselyssä esitettiin myös toiveita reaaliaikaisista neu­vontapalveluista sekä sähköisistä ja helppokäyttöisistä palveluista. (STM 2018, 12.)

Toimiva ja hyvin käyttötarkoitustaan palveleva palvelukartta antaa kohderyhmäl­leen konkreettisesti sen tiedon, mitä palveluja kohderyhmä kulloinkin tarvitsee. Palvelukartan laatiminen vaatii selkokielisyyden, visuaalisuuden ja käytettävyy­den huomioimista. Kohderyhmää silmällä pitäen on myös huomioitava eri kieli­versioiden mahdollisuus, jolloin niiden käytettävyys paranee oleellisesti. Palve­lukartan hallinnointi, ylläpito ja päivitys on hyvä keskittää taholle, jolla on mahdollisuus pysyvään kartan hallinnointiin. Keskitetty, pysyvä taho voi hel­pommin päivittää palvelukartan ajantasaisen tiedon äärelle. (Kotona Suomessa 2019, 12.)

4.2 Palvelukartan hyödyntäminen terveydenhoitajan työssä

Ajan tasalla oleva palvelukartta voi toimia terveydenhoitajan työtä helpottavana työkaluna, koska alueesta riippuen erilaisia palveluja voi olla pysyvien julkisten toimijoiden lisäksi hyvinkin paljon. Palvelujen pirstaleisuus ja uusien palveluntar­joajien lisääntyminen voi aiheuttaa terveydenhoitajalle tilanteen, jossa hänen on vaikea hallita kaikkia eri vaihtoehtoja ja arvioida palvelujen tarkoituksenmukai­suutta eri tarpeissa oleville perheille. (Kotona Suomessa 2019, 11.)

Palvelukartan hyötymahdollisuudet riippuvat mm. terveydenhoitajan henkilökoh­taisista ominaisuuksista ja kyvystä omaksua uusia apuvälineitä käyttöönsä, riit­tävästä työnohjauksesta palvelukartan käyttöönottoon sekä palvelukartan moni­puolisesta ja helposti löytyvästä toteutustavasta. Kattavaa palvelukarttaa on mahdollista käyttää keskustelupohjana vastaanotolla ja ohjauksessa. Sen avulla voidaan koota yhteen moniammatillisia kokouksia ja/ tai työryhmiä, jolloin eri

ammattiryhmät kokoontuvat tasa-arvoisina toimijoina yhteisen asian äärelle ratkaistakseen tai innovoidakseen. (STM 2018, 25, 37 - 38)

LAPE - hankkeeseen kuului oleellisena osana sähköisen perhekeskuksen kehittäminen, joka osaltaan jalostaa palvelukartan idean uudelle tasolle. Hankkeen tarkoituksena oli tuottaa kansallinen ratkaisu, jonka tavoitteena on tarjota kaikille suomalaisille asuinpaikasta riippumatta yleisen tason informaatiota ja tietoa lasten sekä perheiden palveluista. Palvelu huomioi myös muiden kuin julkisten toimijoiden tarjoamien palveluiden olemassaolon. Sähköisen perhekeskuksen avulla perheet saavat helposti ja nopeasti yhteyden terveydenhoitajaan ja muihin ammattilaisiin. Palvelun välityksellä perheet voivat myös tuottaa tietoa kehitettävistä asioista terveydenhuollon ammattilaisten käyttöön. Terveydenhoitajan näkökulmasta on tärkeää, että hän osaa käyttää sujuvasti erilaisia palveluja yhteen tuovia foorumeita, jolloin perheiden ohjaaminen palveluiden äärelle on helpompaa. Huomiota tulee kiinnittää terveydenhoitajan tarvitsemaan tukeen, ohjaukseen ja riittävään resursointiin. Johdon tasolta saatu tuki helpottaa uusien ja erilaisten toimintatapojen ja -kulttuurin muutoksessa. (STM 2018, 26 - 27, 29.)

5 Kehittämistyön tarkoitus, tavoite ja tehtävä

Kehittämistyön tarkoituksena on ilomantsilaisten lapsiperheiden kasvun ja kehityksen sekä terveyden ja hyvinvoinnin tukeminen. Työn tavoitteena on lisätä vanhempien, terveydenhuollon palveluja tarjoavien sekä kolmannen sektorin toimijoiden tietoutta Ilomantsin hyvinvointipalveluista. Kehittämistyön tehtävänä oli tuottaa sähköinen palvelukartta Ilomantsin alle kouluikäisten lasten perheiden hyvinvointipalveluista.

6 Kehittämistyön tuotoksen toteutus

Toiminnallisen kehittämistyön tavoitteena on käytännön toiminnan ohjeistaminen, opastaminen sekä toiminnan järjestäminen tai järjeistäminen. Kehittämistyön tuotoksena voidaan tuottaa ohjeita, ohjeistuksia tai oppaita. Tuotos voi olla myös jonkin tapahtuman toteuttaminen, näyttely, kirja, portfolio tai kotisivu. Toiminnallisessa kehittämistyössä yhdistyy käytännön toteutus ja sen raportointi hyödyntäen tutkimuksellista tietoperustaa. (Vilkkä & Airaksinen 2003, 9.)

Kehittämistyön tarkoituksena on olla työelämälähtöinen ja käytännönläheinen. Lisäksi sen tulee perustua tutkimukselliseen näyttöön sekä toimia riittävällä tasolla tiedon ja taidon hallintaa osoittavana kokonaisuutena. Kehittämistyön laatiminen ohjaa ammatillisuuteen ja tukee ammatillisten teorioiden yhdistämistä tulevaisuuden työelämässä. (Vilkkä & Airaksinen 2003, 10.)

6.1 Toiminnallinen kehittämistyö

Toiminnallisen kehittämistyön tavoitteena on osoittaa työn tekijöiden kykyä yhdistää ammatillinen tietoperusta ja käytäntö. Näyttöön perustuvien teorioiden ja niiden sisältämien käsitteiden avulla voidaan pohtia käytännön ratkaisuja ja kehittää omaa ammatillisuutta. Toiminnallisessa kehittämistyössä on tärkeää hyödyntää tietoperustasta nousevaa tarkastelutapaa omien valintojen perusteluihin. Kehittämistyön tavoitteena voidaan pyrkiä tuottamaan tietoa ja näyttöä kehitettävän asian käyttökelpoisuudesta (Toikko & Rantanen 2009, 39). Hyvin laadittu tietoperusta antaa hyvän pohjan kehittämistyön toteutukseen (Vilkkä & Airaksinen 2003, 41 - 43.)

Kehittämistyön keskiössä on näkökulman valinta, jota ohjaa työn tekijöiden, toimeksiantajan sekä kohderyhmän kiinnostuksen kohteet. Olennaisia kysymyksiä ovat, kenen ehdoilla kehittämistyö etenee ja mistä kehittämistyön idea on lähtöisin? Kehittämistyö muovautuu toimeksiantajan antamien kehittämistarpeiden kautta. Toimijälähtöisyyteen perustuva kehittämistyö pyrkii avoimeen

asiayhteyteen, ennakoimattomuuteen, prosessimaisuuteen ja yhteistoiminnalliseen vuorovaikutukseen. (Toikko & Rantanen 2009, 48 - 49.)

Kehittämistyön tietoperustaosaamisen lisäksi projektityön ja kehittämisen osaamisesta on hyötyä. Kehittämistyön prosessi on moniulotteinen ja vaatii suunnittelun sekä suunnitelman mukaisen etenemisen hallinnan. Keskeistä kehittämistyössä on sovellettavuus, muokattavuus ja uusien ratkaisujen luominen. Työ raportoidaan projektiraportin kaltaisesti. Raportti sisältää kehittämisen lähtökohdat ja sille asetut tavoitteet, työmuodot, prosessin etenemisen sekä kehittämistyön lopputulokset. Kehittämistyö alkaa ideoinnista ja päättyy useiden vaiheiden kautta jonkinlaiseen ratkaisuun, toteutukseen ja arviointiin. (Ojasalo, Moilanen & Ritalahti 2014, 20.)

6.2 Toimeksiantaja

Kehittämistyön toimeksiantajana toimii MLL:n Ilomantsin paikallisyhdistys ry. Työn idea kumpusi kunnan lapsiperheiden tarpeesta käsin. Ilomantsilaisilla alle kouluikäisten lasten perheillä ei ole välttämättä ajantasaista tietoa kunnan eri toimijoiden tuottamista lapsiperheiden palveluista. Tästä lähtökohdasta toimeksiantaja toivoi palvelukartan tuottamista jo olemassa olevista palveluista.

Kehittämistyön tuotoksena toteutettavan palvelukartan tarkoituksena on tukea lapsiperheiden kasvua ja kehitystä sekä terveyttä ja hyvinvointia. Palvelukartta laaditaan siten, että toimeksiantajalla on mahdollisuus päivittää sitä aina tarpeen mukaan. Lisäksi palvelukartta jalkautetaan myös muiden toimijoiden, kuten neuvolapalvelujen hyödynnettäväksi.

6.3 Kehittämistyön suunnittelu

Kehittämistyön aiheen ideointi sekä työn suunnittelu aloitettiin syksyllä 2019. Kehittämistyön aiheen valintaan vaikuttivat työn tekijöiden mielenkiinto tehdä kehittämistyö lasten, nuorten ja perheiden näkökulmasta. Ensimmäisenä tehtä-

vänä oli löytää työlle toimeksiantaja. Työn tekijät laittoivat kyselyjä eri toimijoille, joiden toimenkuvaan kuuluu lapsiperheiden hyvinvoinnin tukeminen.

Kehittämistyön aiheita tekijät saivat lopulta kahdelta taholta, joista toinen oli MLL:n Ilomantsin paikallisyhdistys ry. MLL valikoitui työn toimeksiantajaksi järjestötaustansa sekä lapsiperheiden hyvinvointia edistävän työskentelyotteensa ansiosta. Kehittämistyön asiasisältöä lähdettiin pohtimaan yhdessä toimeksiantajan kanssa. Tässä yhteydessä esille nousi Ilomantsin lapsiperheiden tarvitsemien hyvinvointipalveluiden kartoittaminen. Yhdistys oli saanut viestejä perheiltä, etteivät he välttämättä tiedä, mistä tarvittavia palveluja voidaan lähteä etsimään. Tämän idean pohjalta työn tekijät aloittivat aiheen tarkastelun ja rajaamisen, tietoperustan kartoittamisen sekä ideaseminaariin valmistautumisen.

6.4 Kehittämistyön toteutus

Ideaseminaarin jälkeen työn tekijät aloittivat kehittämistyön tietoperustan kasaamisen sekä työn tuotokseksi valikoituneen palvelukartan sisällön ideoinnin yhteistyössä toimeksiantajan kanssa. Tuotos toteutettiin niin, että toimeksiantajalla on mahdollisuus päivittää sisältöä vapaasti tarpeen mukaan. Toimeksiantajalta pyydettiin myös ajantasainen, yhdistyksen käytössä oleva ohjeistus palvelukartan visuaalisen ilmeen toteuttamiseksi. Paikallisyhdistykseltä saatiin tarkennuksia mm. kirjasintyyliä, fonttikokoa ja väritystä koskien sekä käyttöluva yhdistyksen kuviin ja paikallisyhdistyksen logoon.

Tietoperustan kasaaminen tapahtui syksyn 2019 aikana. Tietoperusta laadittiin tukemaan kehittämistyön tuotosta sekä jalkauttamista mahdollisimman laajaan käyttöön. Tietoperustan kasaamisen jälkeen aloitettiin varsinaisen tuotoksen suunnittelu ja toteutus. Sähköisen palvelukartan (liite 1) kokoaminen aloitettiin selvittämällä Ilomantsissa tarjottavia hyvinvointipalveluja alle kouluikäisille lapsille ja heidän perheilleen. Palvelut jaoteltiin julkisten, yksityisten, järjestöjen ja yhdistysten sekä seurakuntien tarjoamiin hyvinvointipalveluihin. Lisäksi karttaan tuotiin toimeksiantajan toiveesta alle kouluikäisten lasten harrastustoimintamahdollisuuksia.

Palvelukartta laadittiin selkeäksi ja yksinkertaiseksi, helposti luettavaksi kokonaisuudeksi. Tavoitteena oli saada kaikki palvelut mahdollisimman tiivistetyksi yhdelle sivulle, jolloin kartan hyödyntäminen posterimuotoisena on helpompaa. Kartan visuaalinen ilme laadittiin monipuolista käyttötarkoitusta silmällä pitäen. Tarkoituksena on, että palvelukarttaa voidaan hyödyntää sähköisesti yhdistyksen omilla kotisivuilla sekä jaettavana esitteenä tai posterina. Kartan visuaaliseen ilmeeseen vaikuttivat yhdistyksen valtakunnalliset ohjeistukset. Kartan laatimisen tukena käytettiin yhdistyksen omia kuvia, logoja, yhdistyksen käyttämää fonttia sekä sinistä väriä.

Palvelukartasta laadittiin useita eri raakaversioita, joiden sisältöön ja visuaaliseen ilmeeseen toimeksiantajalla oli mahdollisuus vaikuttaa. Toimeksiantajalta ja kehittämistyötä ohjaavilta opettajilta saadun palautteen perusteella karttaa muokattiin useaan otteeseen. Kartan senhetkinen versio toimitettiin tammikuussa 2020 paikallisyhdistyksen hallituksen kokoukseen arvioitavaksi. Palautetta ja arviointia pyydettiin erillisellä palautelomakkeella. Tuotoksesta saadun arvioinnin ja palautteen perusteella palvelukartan sisältöä täsmennettiin ja laadittiin kaksi visuaalisesti erilaista versiota, joiden sisältö on yhtenäinen.

Kehittämistyön työstäminen jatkui palvelukartan laatimisen ja täsmentämisen jälkeen tietoperustan uudelleen tarkastelulla sekä kehittämistyön raportin laatimisella. Painoarvoa asetettiin kehittämistyön luotettavuuteen ja eettisyyteen. Kehittämistyö viimeisteltiin ja esiteltiin kevään 2020 aikana. Työn tuotoksena toteutettu palvelukartta eri versioineen luovutettiin MLL:n Ilomantsin paikallisyhdistyksen käyttöön.

6.5 Kehittämistyön tuotoksen arviointi ja palaute

Palvelukartan toimivuuden arviointiin sekä kehittämisideoiden keräämiseen laadittiin arviointi- ja palautelomake (liite 2). Palaute laadittiin monivalintakysymysten muotoon. Lisäksi loppuun laadittiin kohta avoimelle palautteelle. Palautetta toivottiin erityisesti kartan luettavuuteen ja visuaalisuuteen sekä siihen, onko kartta riittävän informatiivinen ja palveleeko se käyttötarkoitustaan.

Monivalintakysymykset valikoituivat arviointimenetelmäksi niiden monipuolisuuden, intuitiivisuuden ja informatiivisuuden takia. Ne tuottavat helposti analysoitavaa tietoa, vastaukset ovat jäsentyneempiä ja palautteeseen vastaaminen on helpompaa. Vastausvaihtoehtojen avulla voidaan saada yksityiskohtaisempi vastaus kysymykseen kuin esim. avoimen kysymyksen avulla. Kerättävän tiedon kannalta kysymysten vastausvaihtoehtojen tulee olla kuitenkin riittävän kattavia. Monivalintakysymyksillä on etuna se, että niiden avulla voidaan antaa vastaukselle konteksti. Vastausvaihtoehtojen avulla palautteeseen vastaaja näkee, kuinka täsmällinen tai yleinen vastaus on. (SurveyMonkey 2019)

MLL:n Ilomantsin paikallisyhdistyksen hallituksen palaute sähköisestä palvelukartasta oli pääosin myönteinen. Karttaa pidettiin sen sisältämän tiedon pohjalta tarpeeksi informatiivisena, selkeänä ja kattavana kokonaisuutena. Palvelukartan nähtiin palvelevan hyvin tarkoitustaan ilomantsilaisten lapsiperheiden hyvinvoinnin tukena. Paikallisyhdistyksen hallituksen lisäksi palautetta kartasta pyydettiin myös neuvolapalvelujen terveydenhoitajalta. Häneltä saadun palautteen perusteella palvelukartta on selkeä, informatiivinen ja helposti hyödynnettävä työväline.

Kartan visuaaliseen ilmeeseen toivottiin sitä vastoin muutoksia. Arvioinnin kohteena olevan tuotoksen taustakuvaa pidettiin liian tummana, jolloin väliotsikot eivät erottuneet kunnolla tummasta taustasta. Lisäksi sinistä värimaailmaa pidettiin voimakkaana. Saadun palautteen perusteella palvelukartta muokattiin paremmin vastaamaan palautteen antajien toiveita. Tausta muutettiin vaaleammaksi ja sinisen värin käyttöä hillittiin. Myös tekstisisällön rakennetta muutettiin selkeämmäksi yksinkertaisemman jaottelun sekä fonttikoon muutosten avulla.

7 Pohdinta

7.1 Tuotoksen tarkastelu

Kansainvälisten ja kansallisten tutkimusten ja selvitysten mukaan lapsiperheet kokevat jäävänsä yksin ja ilman tarpeen mukaista apua tilanteissa, jotka muodostavat haasteen perheen arjen selviytymiseen. Mitä enemmän perheellä on huolia, sitä vähemmän he kokivat saavansa tarpeen mukaisia tukipalveluja (Perälä ym. 2014, 237). Erilaiset elämän kriisitilanteet, kuten ero puolisoista, työttömyys, mielenterveys- ja päihdeongelmat sekä väkivalta- ja uhkatilanteet horjuttavat perheiden keskinäistä dynamiikkaa ja turvallisuuden tunnetta. Kriisitilanteiden purkamiseen ei välttämättä löydy riittävää ja kohdennettua apua julkisista palveluista (Perälä ym. 2014, 237).

Perheiden tilanteen kartoittamiseksi ja heidän tukemiseksi tarvitaan laaja-alaista, moniammatillista sekä perheitä lähellä olevaa tukea, apua ja vertaistukea. Perheet kokivat, että heidän on helpointa puhua niille terveydenhuollon ammattilaisille, joiden kanssa he asioivat eniten (Perälä ym. 2011, 76). Tästä näkökulmasta katsoen terveydenhoitaja on avainasemassa perheiden tuen tarpeen tunnistamisessa, oikea-aikaisen tuen kartoittamisessa ja avun järjestämisessä. Vanhempien kokemaksi keskeiseksi kehittämisalueeksi on osoittautunut varhainen huoleen puuttuminen ja ennaltaehkäisevään toimintaan panostaminen (Perälä ym. 2011, 76).

Tämän kehittämistyön tuotoksen tavoitteena on antaa alle kouluikäisten lasten perheille sekä heidän kanssaan työskenteleville tahoille selkeää tietoa Ilomantsin lapsiperheille tarjoamista hyvinvointipalveluista. Palvelukartan antamaa tietoa voidaan hyödyntää perheen tilanteen kartoittamisen tukena sekä puheeksi oton apuvälineenä elämän erilaisissa muutostilanteissa. Kartta on laadittu niin, että nopealla silmäyksellä pystytään löytämään eri vaihtoehtoista perheen tilanteeseen parhaiten sopiva palvelu. Tarpeen mukaisen palvelun valintaa helpottavat kutakin listattua palvelua kuvaavat avainsanat sekä ajantasaiset yhteystiedot.

Palvelukarttaa voivat hyödyntää lapsiperheiden lisäksi useat kunnan alueella toimivat tahot, jotka työskentelevät lapsiperheiden parissa. Terveystieteiden tutkimuskeskuksen näkökulmasta kartta toimii huolien puheeksi ottamisen, varhaisen ja oikea-aikaisen tuen määrittelyn sekä järjestämisen apuvälineenä.

Palvelukartta on laadittu ensisijaisesti sähköisesti hyödynnettäväksi. Lisäksi karttaa voidaan hyödyntää jaettavana esitteenä tai seinälle kiinnitettävänä posterina. Monipuolisen hyödynnettävyyden näkökulmasta katsoen palvelukartta haluttiin tuottaa hyvin selkeäksi ja yksinkertaiseksi kokonaisuudeksi, joka antaa lukijalleen tarvittavan informaation. Lisäksi kartan toteutusmuoto tukee sen helppoa päivittämistä jatkossa toimeksiantajan toimesta.

7.2 Kehittämistyön luotettavuus ja eettisyys

Toiminnallisen kehittämistyön luotettavuutta voidaan tarkastella laadullisen tutkimuksen luotettavuuskriteerein. Laadullisen tutkimuksen luotettavuus kohdistuu erityisesti vakuuttavuuden käsitteeseen. Kehittämistyön raportin avulla näytetään käytetty aineisto ja siihen perustuva argumentaatio avoimesti, jolloin voidaan vakuuttua työn pätevyydestä ja uskottavuudesta. Lisäksi luotettavuus korostuu toiminnallisen kehittämistyön käyttökelpoisuutena ja hyödyllisyytenä. Kehittämistyön luotettavuuden arviointi kohdistuu käytettyihin menetelmiin, prosessiin ja tuloksiin. (Toikko & Rantanen 2009, 121 - 123.) Kehittämistyön luotettavuutta voidaan lisätä tarkalla selostuksella työn toteuttamisesta prosessin kaikissa vaiheissa (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 232).

Eettisyyden näkökulmasta kehittämistyön prosessissa on tärkeää huomioida työn eettinen kestävyys ja työn tekijöiden sitoutuneisuus. Toiminnallisen kehittämistyön aiheen valinta on jo itsessään eettinen kysymys. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 127, 129). Kehittämistyön luotettavuutta ja eettisyyttä korostaa työn käyttökelpoisuus ja hyödynnettävyys sekä työn tekijöiden sitoutuminen tuotettavaan työhön. Työn aihe valikoitui ilomantsilaisten lapsiperheiden toimeksiantajalle esittämästä toiveesta käsin. Tuotoksesta haluttiin tehdä mahdollisimman hyvin toimeksiantajaa ja lapsiperheitä palveleva, joten palautetta pyydettiin useassa

työn eri vaiheessa. Näin ollen työ kohdistuu toimeksiantajan lisäksi erityisesti kohderyhmän käytettäväksi ja hyödynnettäväksi. Kehittämistyön prosessin etenemiseen ja luotettavuuteen ovat vaikuttaneet opettajilta sekä toimeksiantajalta saatu palaute. Kohderyhmän näkökulmasta katsoen kehittämistyön idea ja eteneminen on noudatellut heidän tuottamaa tarpeiden määrittelyä, mikä on yksi kriteeri toiminnallisen kehittämistyön aiheen valintaan. Työn luotettavuutta korostaa myös tuotoksen tarpeen mukainen sovellettavuus.

Kehittämistyön käyttökelpoisuutta ja hyödynnettävyyttä tukee kehittämistyön tuotoksen lisäksi aiheen ympärille kietoutuva monipuolinen, ajantasainen ja eettisesti kestävä tietoperusta. Tietoperustan laatiminen noudattelee pitkälti laadullisen tutkimuksen lähdekriteerejä. Lähteinä on pyritty käyttämään mahdollisimman paljon ajankohtaisia, alle 10 vuotta vanhoja sekä alkuperäisiä kansainvälisiä ja kansallisia tutkimuksia. Tutkimusten ajankohtaisuuteen sekä luotettavuuteen on kiinnitetty huomiota. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 159.) Lisäksi tietoperustaa on tuettu asiallisella, täydentävällä tiedolla mitä ei ole pystytty hakemaan tuotetusta tutkimustiedosta. Täydentävällä tiedolla tässä kehittämistyössä tarkoitetaan mm. järjestöjen tuottamaa tietoa, Sosiaali- ja terveysministeriön oppaita ja kannanottoja sekä kirjallisuutta.

Terveydenhoitajan työn kannalta kehittämistyö antaa uusia näkökulmia ja vaihtoehtoja perheiden hyvinvoinnin tukemiseksi. Palvelukartan idea on tuoda Ilo-mantsin hyvinvointipalvelut keskitetysti yhteen, jolloin tarvittavan tiedon etsiminen on helpompaa ja palvelutarpeen arviointi perheen kanssa helpottuu. Palvelukartan tuoman siirrettävyyden avulla se palvelee useita eri toimijoita. Siirrettävyys on yksi laadullisen tutkimuksen luotettavuuden kriteereistä (Tuomi & Sarajärvi 2009, 138 - 139). Karttaa hyödyntämällä keskustelun avaaminen ja avoin vuorovaikutuksellinen keskusteluyhteys on luontevampi luoda perheen kanssa. Yhdessä karttaa tutkimalla voidaan löytää perheelle sopivin palvelumuoto, joka vastaa heidän sen hetkiseen tarpeeseen. Vaikeiden asioiden ja haasteiden puheeksi ottaminen kartan avulla voi madaltaa kynnystä avun vastaanottamiselle. Palvelukartta antaa myös mahdollisuuksia vertaistuen löytämiseksi. Sen avulla voidaan etsiä yhdessä vertaistuellista toimintaa. Vertaistuen

kautta perheet kokevat yhteenkuuluvuutta ja saavat arvokasta tietoa muilta samassa tilanteissa olevilta perheiltä.

7.3 Oman oppimisen arviointi

Kehittämistyön tekijöiden oma prosessin arviointi osoittaa työn arvon. Arvioinnin tulee olla tasapainossa kehittämistyön arvon kanssa ja sen tavoitteena on antaa tehdystä työstä objektiivinen kuva. Kehittämistyön arvioinnin avulla voidaan nostaa kehittämisen kannalta esille oleellisia sekä merkityksellisiä asioita. Positiivisen palautteen merkitys korostuu erityisesti siinä tilanteessa, kun kehittämistyön prosessi ei ole sujunut suunnitelmien mukaan. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 160.) Tämän kehittämistyön prosessia on tarkasteltu vahvuuksia ja haasteita arvioimalla.

Kehittämistyön vahvuuksiksi nähtiin kaikkien työn tekijöiden aiempi koulutus- ja työkokemustausta sekä elämäkokemus. Laaja-alainen kokemus toi työn tekemiseen vahvemman terveydenhuollollisen näkemyksen sekä käsityksen perhe-elämän vaatimuksista. Erilaisten elämäkokemusten tuomat näkemykset helpottivat yksilövahvuuksien yhdistämistä sekä henkilökemioiden yhteensulautumista. Näiden vahvuuksien avulla prosessin eteenpäin vieminen oli kohtuullisen helppoa ja aikaansaapaa.

Työn tekijöiden visiona oli tehdä kehittämistyö perheiden hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen ympärille. Toimeksiantaja kehittämistyön toteutukselle sekä selkeä ja ajankohtainen aihe löytyi nopeasti. Kehittämistyön tuotoksen toteutukseen toimeksiantaja antoi vapaat kädet muutoin paitsi fontin, värityksen, logojen ja kuvien käytön osalta. Tämän selkeän ohjeistuksen myötä työn tekijät pystyivät hyödyntämään vapaasti omaa luovuuttaan tuotoksen toteuttamiseksi. Prosessin edetessä palautetta tuotoksesta pyydettiin toimeksiantajalta aktiivisesti. Tuotos toteutettiin niin, että sen muokkaaminen ja päivittäminen onnistuu toimeksiantajan toimesta.

Kehittämistyön prosessin arviointia tapahtui koko työskentelyn ajan. Arviointia toteutettiin monipuolisesti kaikissa työskentelyvaiheissa suullisesti ja kirjallisesti sekä yksilö- ja ryhmälähtöisesti. Saadun palautteen perusteella kehittämistyön suuntaa muutettiin palvelemaan paremmin toimeksiantajan sekä kohderyhmän toiveita. Kehittämistyön prosessi voidaan nähdä jatkuvana spiraalimaisena kehittämisenä. Työn edetessä toimintaa ja tuotosta tarkastellaan aina uudelleen ja uudelleen. Tarkastelun ja arvioinnin avulla prosessin etenemistä täsmennetään pitkäjänteisesti. (Toikko & Rantanen 2009, 66.)

Kehittämistyön prosessin kuvailemiseen käytettiin paljon aikaa. Raportti pyrittiin laatimaan selkeäksi, napakaksi ja rehelliseksi kokonaisuudeksi, hyödyntäen neutraalia mutta pohdiskelevaa kerrontaa sekä ajankohtaisia ja tutkimuksellisia lähteitä. Ajankohtaisten lähdemateriaalien avulla työn tekijöiden tavoitteena oli saada tietoperusta tukemaan kehittämistyön tuotosta.

Kehittämistyön haasteiksi nähtiin vaikeus rajata tietoperusta tiiviiksi ja hyvin kohdennetuksi. Tietoperustan luotettavuuden lisäämiseksi eteen tuli ajoittain haasteita löytää asiallisia lähteitä. Tarkoitusta vastaavia lähteitä oli niukasti tarjolla mm. palvelukartan määrittelemiseksi sekä sen hyödyntämiseksi terveydenhuollossa.

Haasteena koettiin myös yhteisen ajan järjestäminen. Työn tekijöiden erilaiset elämäntilanteet sekä keskinäinen välimatka toivat työn etenemiselle oman vaikeutensa. Kehittämistyötä tehtiin sekä yksilöinä että ryhmässä. Työn tekijöiden aikaisempi elämäkokemus toi kehittämistyön teolle myös haasteita. Ajoittain kriittisyys kehittämistyön tietoperustan kasaamista kohtaan oli voimakasta aiheuttaen hetkellisesti vaikeuksia asennoitua työn tekemiseen.

Oman haasteen toi myös yhteydenpito toimeksiantajaan, sillä kehittämistyön yhteyshenkilö tekee järjestötyötä oman työnsä ohella. Näin ollen toimeksiantajaan oli välillä vaikeuksia saada yhteyttä sekä saada selkeitä ohjeita. Kriittisyyden lisääntyminen näkyi myös tuotoksen toteutuksessa, koska työn tekijöillä ei ole kokemusta graafisesta suunnittelusta.

Lopullisen version aikaansaaminen vaati paljon aikaa, kokeilua ja muokkaamista sekä jatkuvan palautteen pyytämistä.

7.4 Kehittämistyön tuotoksen jalkauttaminen ja jatkokehittäminen

Kehittämistyön tavoitteena oli saada paremmin esille kohderyhmän eli ilomanttilaisten lapsiperheiden toiveet ja tarpeet koskien Ilomantsin tarjoamia hyvinvointipalveluja. Työn tuotoksen avulla voidaan lapsiperheiden hyvinvointia ja terveyden edistämistä tukea paremmin. Kehittämistyön tarkoituksena on olla toimeksiantajan näkökulmasta informatiivinen, lapsiperheitä palveleva ja helposti tarpeen mukaan muokattava kokonaisuus, jota voivat hyödyntää monet muut toimijat toimeksiantajan lisäksi. Erityisesti neuvolatyön tueksi kartta soveltuu mainiosti.

Tulevaisuutta ajatellen palvelukartan päivittäminen ja kehittäminen tulee tapahtua säännöllisesti. Tämä osaltaan aiheuttaa toimeksiantajalle haasteen. Kuten aiemmin tietoperustassa käsiteltiin, on palvelujen pirstaleisuus ja uusien palvelujen nopea kehittyminen tätä päivää. Toimeksiantajalta vaaditaan pitkäjänteisyyttä päivittämisen toteutukseen, ajankohtaisen ja muuttuvan tiedon sisäistämiseen ja tiedon esille tuomiseen kunnan lapsiperheille.

Haasteeksi voi muodostua myös palvelukartan levittämiseen liittyvät ongelmat. Kartan on tarkoitus olla mahdollisimman laajasti esillä, jolloin eri toimijat voivat hyödyntää sitä oman työnsä tukena. Jatkokehittämisen näkökulmasta palvelukarttaa voidaan laajentaa koskemaan myös kouluikäisten lasten perheiden, työikäisten tai ikääntyvien hyvinvointipalveluja.

Lähteet

- Halme, N., Vuorisalmi, M. & Perälä, M-L. 2014. Tuki, osallisuus ja yhteistoiminta lasten ja perheiden palveluissa. Työntekijän näkökulma. https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/114954/URN_ISBN_978-952-302-110-5.pdf?sequence=1&isAllowed=y. 11.10.2019.
- Halme, N. & Perälä, M-L. 2014. Lapsiperheiden huolet ja avunsaanti. Teoksessa Lammi-Taskula, J. & Karvonen, S. (toim.) 2014. Lapsiperheiden hyvinvointi 2014. http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/116712/THL_2014_21Teema.pdf?sequence=1&isAllowed=y. 25.10.2019.
- Hotus. 2015. Lasten kaltoinkohtelun tunnistamisen tehokkaat menetelmät. Sosiaali- ja terveydenhuollossa. <https://www.hotus.fi/wp-content/uploads/2019/03/kaltoinkohtelu-hs.pdf>. 16.12.2019
- Hulmi, H. 2004. Ihminen, vertainen. 10 vuotta mielenterveydenkeskusliiton vertaistuki toimintaa.
- Hung, S & Zhou, D. 2017. Peer Support Program for Chinese Low Income Mothers: An Evaluation Study and Implications for Practice. *Journal of children and family studies*. 26, 2640 - 2652.
- Hyväri, S. 2005: Vertaistuen ja ammattiauttamisen muuttuvat suhteet. Teoksessa Nylund, Marianne - Yeung, Anne Birgitta: Vapaaehtoistoiminta. Anti, arvot ja osallisuus.
- King, G., Williams, L. & Hahn Goldberg, S. 2016. Family-oriented services in pediatric rehabilitation: a scoping review and framework to promote parent and family wellness. *Child: care, health and development*. 43 (3), 334 - 347.
- Kotona Suomessa. 2019. Suosituksia kotoutumiskoulutuksen jälkeisen nivelvaiheen palveluiden järjestämiseen. <https://www.elykeskus.fi/documents/10191/37678612/Suosituksia+kotoutumiskoulutuksen+j%C3%A4lkeiseen+nivelvaiheeseen/d2a00085-71f3-4741-ae71-89990033faf0>. 8.12.2019.
- Kuntalaki. 2015. Kunnan tehtävät ja järjestämisvastuu. <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2015/20150410#Pidp445971600>. 10.10.2019.
- Martinussen, M., Kaiser, S., Adolfsen, F., Patras, J. & Richardsen A.M. 2017. Reorganisation of healthcare services for children and families: Improving collaboration, service quality and worker well-being. *Journal of interprofessional care*. 31 (4), 487 - 496.
- Mikkonen, I. 2009. Sairastuneen vertaistuki. Peer Support in Different Illness Groups. Kuopion yliopiston julkaisuja E. yhteiskuntatieteet 173. http://epublications.uef.fi/pub/urn_isbn_978-951-27-1303-5/urn_isbn_978-951-27-1303-5.pdf. 10.12.2019.
- MLL. 2013a. Nettineuvola. Opas terveydenhoitajalle. <https://www.mll.fi/ammattilaisille/muille-ammattilaisille/neuvoloiden-aineistot/>. 20.10.2019.
- MLL. 2013b. Lapsi eri ikäkausina, 0-6 kk. <https://www.mll.fi/ammattilaisille/muille-ammattilaisille/neuvoloiden-aineistot/>. 20.10.2019.

- MLL. 2013c. Lapsi eri ikäkausina, 1v. <https://www.mll.fi/ammattilaisille/muille-ammattilaisille/neuvoloiden-aineistot/>. 20.10.2019.
- MLL. 2015. Neuvola lapsiperheen mediakasvatuksen tukena. Opas terveydenhoitajalle. <https://www.mll.fi/ammattilaisille/muille-ammattilaisille/neuvoloiden-aineistot/>. 20.10.2019.
- MLL. 2016. Mitä vauva mieltii? Vanhempien mentalisaatiokyvyn vahvistaminen. <https://www.mll.fi/ammattilaisille/muille-ammattilaisille/neuvoloiden-aineistot/>. 20.10.2019.
- MLL. 2017a. Historia. MLL rakentaa Suomen ja sen lasten tulevaisuutta. <https://www.mll.fi/tietoa-mllsta/historia/>. 18.10.2019
- MLL. 2017b. Neuvoloiden aineistot. <https://www.mll.fi/ammattilaisille/muille-ammattilaisille/neuvoloiden-aineistot/>. 20.10.2019.
- MLL. 2018. Organisaatio. <https://www.mll.fi/tietoa-mllsta/organisaatio/>. 18.10.2019
- MLL. 2019. Mannerheimin Lastensuojeluliitto. <https://www.mll.fi/>. 25.10.2019.
- MLL Ilomantsin paikallisyhdistys ry. 2019. Ajankohtaista. <https://ilomantsi.mll.fi/>. 25.10.2019.
- Mäkelä, J. 2013. Ehkäisevät palvelut kunniaan. Teoksessa Hastrup, A., Hieta-nen-Peltola, M., Jahnukainen, J. & Pelkonen, M. (toim.) Lasten, nuorten ja lapsiperheiden palvelujen uudistaminen. Lasten Kaste – kehittämistyöstä pysyväksi toiminnaksi. http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/104345/THL_RAP2013_003_verkko.pdf?sequence=1&isAllowed=y. 30.10.2019.
- Ojasalo, K., Moilanen, T. & Ritalahti, J. 2014. Kehittämistyön menetelmät. Uudenlaista osaamista liiketoimintaan. Helsinki: Sanoma Pro Oy.
- Pelkonen, M. & Löthman-Kilpeäinen, L. 2000. Neuvola lapsiperheiden tukena. Selvitys äitiys- ja lastenneuvolatoimintaan kohdistuneista tutkimuksista ja kehittämishankkeista 1990-luvulla. <http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/74139/Selv200010.pdf?sequence=1>. 30.10.2019.
- Perälä, M-L., Salonen A., Halme, N. & Nykänen, S. 2011. Miten lasten ja perheiden palvelut vastaavat tarpeita? Vanhempien näkökulma. THL raportti 36/2011. <https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/80090/27f8cf8eb-8fa8-402a-b3a0-e26dd8a7ba6d.pdf?sequence=1&isAllowed=y>. 10.10.2019.
- Perälä, M-L., Halme, N. & Kanste O. 2014. Lapsiperheiden kokemus palvelujen saatavuudesta ja tuen riittävydestä. Teoksessa Lammi-Taskula, J. & Karvonen, S. (toim.) 2014. Lapsiperheiden hyvinvointi 2014. http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/116712/THL_2014_21Teema.pdf?sequence=1&isAllowed=y. 10.10.2019.
- Perälä, M-L, Halme, N. & Nykänen, S. 2012. Lasten, nuorten ja perheiden palveluja yhteen sovittava johtaminen. https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/90893/THL_OPA019_2012web.pdf?sequence=1&isAllowed=y. 25.10.2019.
- STM. 2004. Lastenneuvola lapsiperheiden tukena. Opas työntekijöille. <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/74223/Op200414.pdf?sequence=1&isAllowed=y>. 18.10.2019.
- STM. 2011. Lapset ja nuoret terveiksi ja hyvinvoiviksi. Lasten ja nuorten terveyden ja hyvinvoinnin neuvottelukunnan toimenpide-ehdotukset.

- <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/71656/URN%3ANBN%3Afi-fe201504225477.pdf?sequence=1>. 25.10.2019.
- STM. 2016. Sosiaali- ja terveydenhuollon kansallinen kehittämissuunnitelma Kaste 2012-2015.
https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/74927/Rap%20ja%20mui_2016_8_PDF_.pdf?sequence=1&isAllowed=y.
14.1.2020
- STM. 2018. Sähköinen perhekeskus. Kehittämistarpeet, tavoitetila, skenaariot ja toimenpide-ehdotukset. Sosiaali- ja terveysministeriön raportteja ja muistioita 57/2018.
http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/161209/Rap_57_18_Sahkoinen%20perhekeskus_netti.pdf. 10.12.2019.
- STM. 2019. Perhekeskukset kokoavat lapsiperheiden palvelut yhteen.
<https://stm.fi/lape/perhekeskukset>. 7.11.2019.
- SurveyMonkey. 2019. Monivalintakysymykset: kaikki mitä sinun tarvitsee niistä tietää. <https://fi.surveymonkey.com/mp/multiple-choice-questions-everything-you-need-to-know/>. 16.12.2019.
- Terveyskylä. 2019. Mitä on vertaistuki?
<https://www.terveyskyla.fi/vertaistalo/tietoa-vertaistuesta/mit%C3%A4-on-vertaistuki>). 25.10.2019.
- Toikko, T. & Rantanen, T. 2009. Tutkimuksellinen kehittämistoiminta. Tampere: Tampereen Yliopistopaino Oy.
- Tukiliitto. 2017. Vertaistuki. <https://www.tukiliitto.fi/toiminta/perheet-ja-vertaistuki/vertaistuki/>. 25.10.2019.
- Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi.
- Vilka, H. & Airaksinen, T. 2003. Toiminnallinen opinnäytetyö. Jyväskylä: Gummerus.

Palvelukartta

Ilomantsin tarjoamat hyvinvointipalvelut lapsiperheille

Julkiset palvelut

Neuvolapalvelut: Ylätie 20

Puhelinpalvelu: arkisin klo 7.30 - 15, p. 013 330 2841

Ajanvaraus: siunsoite.fi

➤ äitiys- ja lastenneuvolapalvelut, perhesuunnittelu

Perhekeskus: Soihtulantie 5, p. 040 104 3182

➤ kohtaamispaikka, vertaistuki

Perhetyö: Ylätie 20, p. 013 330 5584

➤ apua arjen hallintaan ja vanhemmuuteen

Varhainen tuki ja perheneuvola: Ylätie 20, p. 013 330 7575

➤ haasteiden vähentäminen, hyvinvoinnin tukeminen, keskusteluapu erotilanteisiin

Lapsiperheiden kotipalvelu: Ylätie 20, p. 013 330 5613

➤ voimavarojen vahvistaminen ja arjessa selviytymisen tukeminen

Lastenvalvoja: Hovintie 3, Kitee, p. 013 330 6001

➤ tukea erotilanteissa lapsen huoltoon ja tapaamisiin

Lastensuojelu: Soihtulantie 7,

ma-pe klo 8 - 15, p. 013 330 5321, muuna aikana, p. 013 330 9002

➤ tukea ja neuvontaa elämän kriiseissä

Turvakoti: Väisäläntie 4, Joensuu, p. 013 330 6008

➤ turvapaikka väkivalta- ja kriisitilanteissa

Yksityiset palvelut

Lapsiperheiden kotipalvelu, palveluseteliyrittäjät:**Debora:** p. 010 3208841**Vetrea Terveys Oy:** p. 040 136 1687**Hoiva ja huolenpito Kotipiha Oy:** p. 050 343 9978**JoenHalt Oy:** p. 050 568 8662**Onni Siun Sote:** p. 044 2076 444 00

Järjestöt ja yhdistykset

MLL: tapahtumia lapsiperheille, tapahtumista ilmoitetaan Ilomantsin paikallisyhdistyksen Facebook-sivuilla**Perpe-keskus:** Kauppakatu 23A, 2. krs, Joensuu, p. 050 388 6605, 050 388 6606

➤ tuki ja neuvonta neuropsykologisia oireita omaavien lasten perheille

Pelastakaa Lapset ry: Länsikatu 15 rak. 4B, p. 040 548 8838

➤ edunvalvonta, lastensuojelu, tukihenkilö- ja tukiperheteroiminta, perhehoito, lomakotitoiminta, Perheentalo (Joensuu)

4H: Soihtulantie 7, p. 040 723 9259

➤ lastenhoito, tapahtumat

Seurakunnat

Ilomantsin ev.lut. seurakunta: Koivukuja 1, p. 0400 364 200

➤ kerhotoiminta, pyhäkoulu, parkkihoito, perheneuvola, perhe- ja parisuhdeterapia

Ilomantsin ort. seurakunta: Kirkkotie 17, ma klo 9 - 12, p. 050 470 6383

➤ kerhotoiminta

Harrastustoiminta

MLL, Terhokerho: Ilomantsin liikuntahalli, Pogostantie 13, p. 0400 234 026

➤ pe klo 16.30 - 18

Avoin päiväkot: Soihtulantie 5, p. 040 104 3139

➤ ma ja ti klo 9 - 11

Vauvauinti, lasten uimakoulu: Henrikintie 4, p. 040 104 3185**Musiikkileikkikoulu:** Yhtiöntie 8

➤ ilmoittautuminen: lieksa.fi/musiikkileikkikoulu

➤ ke klo 16.30 - 17.15 Tenavat 3-6 v.

➤ ke klo 17.15 - 18 Perhe 0-3 v.

Tekijät:
Terveystieteiden tutkimuskeskukset
Karelia-AMKAnnina Lintu
Minna Penttinen
Marjo Vaittinen

Palvelukartta

Ilomantsin tarjoamat hyvinvointipalvelut lapsiperheille

Julkiset palvelut

Neuvolapalvelut: Ylätie 20, p. 013 330 5574
Puhelinpalvelu: arkisin klo 7.30 - 15, p. 013 330 2841
Ajanvaraus: siunsoite.fi
> äitiys- ja lastenneuvolapalvelut, perhesuunnittelu

Perhekeskus: Soihtulantie 5, p. 040 104 3182
> kohtaamispaikka, vertaistuki

Perhetyö: Ylätie 20, p. 013 330 5584
> apua arjen hallintaan ja vanhemmuuteen

Varhainen tuki ja perheneuvola: Ylätie 20, p. 013 330 7575
> haasteiden vähentäminen, hyvinvoinnin tukeminen, keskusteluapu erotilanteisiin

Lapsiperheiden kotipalvelu: Ylätie 20, p. 013 330 5613
> voimavarojen vahvistaminen ja arjessa selviytymisen tukeminen

Lastenvalvoja: Hovintie 3, Kitee, p. 013 330 6001
> tukea erotilanteissa lapsen hualtoon ja tapaamisiin

Lastensuojelu: Soihtulantie 7, ma-pe klo 8 - 15, p. 013 330 5321, muuna aikana, p. 013 330 9002
> tukea ja neuvontaa elämän kriiseissä

Turvakoti: Väisäläntie 4, Joensuu, p. 013 330 6008
> turvapaikka väkivalta- ja kriisitilanteissa

Yksityiset palvelut

Lapsiperheiden kotipalvelu, palveluseteliyrittäjät:

Debora: p. 010 320 8841

Vetrea Terveys Oy: p. 040 136 1687

Hoiva ja huolenpito Kotipiha Oy: p. 050 343 9978

JoenHalt Oy: p. 050 568 8662

Onni Siun Sote: p. 044 2076 444 00

Järjestöt ja yhdistykset

MLL: tapahtumia lapsiperheille, tapahtumista ilmoitetaan Ilomantsin paikallisyhdistyksen Facebook-sivuilla

Perpe-keskus: Kauppakatu 23A. 2. krs, Joensuu, p. 050 388 6605, 050 388 6606

> tuki ja neuvonta neuropsykologisia oireita omaavien lasten perheille

Pelastakaa Lapset ry: Länsikatu 15 rak. 4B, p. 040 548 8838

> edunvalvonta, lastensuojelu, tukihenkilö- ja tukiperhehoito, perhehoito, lomakotitoiminta, Perheentalo (Joensuu)

4H: Soihtulantie 7, p. 040 723 9259
> lastenhoito, tapahtumat

Seurakunnat

Ilomantsin ev.lut. seurakunta: Koivukuja 1, p. 0400 364 200
> kerhotoiminta, pyhäkoulu, parkkihoito, perheneuvola, perhe- ja parisuhdeterapia

Ilomantsin ort. seurakunta: Kirkkotie 17, ma klo 9 - 12, p. 050 470 6383
> kerhotoiminta

Harrastustoiminta

MLL, Terhokerho: Ilomantsin liikuntahalli, Pogostantie 13, p. 0400 234 026
> pe klo 16.30 - 18

Avoin päiväkot: Soihtulantie 5, p. 040 104 3139
> ma ja ti klo 9 - 11

Vauvauinti, lasten uimakoulu: Henrikintie 4, p. 040 104 3185

Musiikkileikkikoulu: Yhtiöntie 8
> ilmoittautuminen: liaksa.fi/musiikkileikkikoulu
> ke klo 16.30 - 17.15 Tanavat 3-6 v.
> ke klo 17.15 - 18 Perhe 0-3 v.

Tekijät:
Terveystieteiden tutkimuskeskus
Karelia-AMK

Annina Lintu
Minna Penttinen
Marjo Vaittinen

Palautelomake

Ilomantsin tarjoamat hyvinvointipalvelut lapsiperheille

Palautelomake

1. Palvelukartan väriteema on mielenkiintoa herättävä?

Kyllä

Ei

Kehittämideoita:

2. Palveluntarjoajat on jaoteltu selkeästi?

Kyllä

Ei

Kehittämideoita:

3. Palvelukartan luettavuus? (esim. kirjasintyyli, pohjaväri/ kirjainväri, riviväli, otsikointi, lihavointi)

Kyllä

Ei

Kehittämideoita:

Palautelomake

4. Onko yksittäisen palvelun kuvaus tarpeeksi informatiivinen?

- Kyllä
- Ei
- Kehittämideoita:

5. Palveleeko palvelukartta esitetystä muodosta käyttötarkoitustaan? (yhdistyksen nettisivut, posterit, jaettava esite)

- Kyllä
- Ei
- Kehittämideoita:

6. Mitä muuta palautetta haluatte antaa? Mitä ajatuksia heräsi?

Kiitos palautteestanne!